

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

TRẦN THỊ NGỌC LAN

**NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ THỊ TRƯỜNG
THUỐC BẢO VỆ THỰC VẬT Ở TỈNH THÁI BÌNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP - 2016

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

TRẦN THỊ NGỌC LAN

**NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ THỊ TRƯỜNG
THUỐC BẢO VỆ THỰC VẬT Ở TỈNH THÁI BÌNH**

Chuyên ngành : KINH TẾ PHÁT TRIỂN

Mã số : 62 31 01 05

Người hướng dẫn khoa học:

1. PGS.TS. TRẦN HỮU CƯỜNG

2. PGS.TS. NGUYỄN PHƯỢNG LÊ

HÀ NỘI - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án này là trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ ở bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận án đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận án đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày 03 tháng 11 năm 2016

Tác giả luận án

Trần Thị Ngọc Lan

LỜI CẢM ƠN

Luận án này được thực hiện và hoàn thành tại Học viện Nông nghiệp Việt Nam. Trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án này, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy giáo cô giáo, sự giúp đỡ động viên của gia đình, bạn bè và đồng nghiệp. Nhân dịp hoàn thành luận án, cho phép tôi được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc nhất tới PGS.TS. Trần Hữu Cường và PGS.TS. Nguyễn Phương Lê, người hướng dẫn khoa học đã tận tình hướng dẫn, dành nhiều công sức, thời gian và định hướng giúp tôi trưởng thành trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới Ban Giám đốc, Ban Quản lý đào tạo, Bộ môn Kinh tế nông nghiệp và Chính sách, Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn - Học viện Nông nghiệp Việt Nam đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, thực hiện đề tài và hoàn thành luận án.

Luận án này được thực hiện với sự hỗ trợ của lãnh đạo Cục Bảo vệ thực vật, các sở ban ngành và đặc biệt là Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật, Chi cục Quản lý thị trường, Trạm Trồng trọt và Bảo vệ thực vật, UBND xã và các cơ sở sản xuất kinh doanh, buôn bán thuốc BVTV cùng các hộ nông dân sử dụng thuốc BVTV ở tỉnh Thái Bình đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi trong quá trình điều tra khảo sát thực địa và nghiên cứu đề tài. Tôi xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ quý báu này!

Tôi xin trân trọng cảm ơn đến Ban Giám hiệu, các đồng nghiệp của Khoa Kinh tế Trường Đại học Thái Bình đã luôn động viên khuyến khích và tạo mọi điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận án của mình.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới gia đình và bạn bè: bố, mẹ, anh, chị em, đặc biệt là chồng, con tôi luôn luôn động viên, chia sẻ và tạo điều kiện tốt nhất về tinh thần cũng như thời gian để tôi nghiên cứu và hoàn thành luận án này.

Một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn tới tất cả các tổ chức và cá nhân đã nhiệt tình giúp đỡ tôi để tôi hoàn thành luận án này.

Hà Nội, ngày 03 tháng 11 năm 2016

Nghiên cứu sinh

Trần Thị Ngọc Lan

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục chữ viết tắt	vi
Danh mục bảng	vii
Danh mục sơ đồ	x
Danh mục biểu đồ	xi
Danh mục hộp	xii
Trích yếu luận án	xiii
Thesis abstract	xv
Phần 1 Mở đầu	1
1.1 Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2 Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	4
1.3 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	4
1.4 Những đóng góp mới của luận án	5
1.5 Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	6
Phần 2 Tổng quan cơ sở lý luận và thực tiễn về quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	7
2.1 Cơ sở lý luận về quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	7
2.1.1 Cơ sở lý luận về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	7
2.1.2 Cơ sở lý luận về quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	13
2.2 Cơ sở thực tiễn về quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	33
2.2.1 Kinh nghiệm quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật trên thế giới	33
2.2.2 Kinh nghiệm quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở Việt Nam	43
2.2.3 Bài học kinh nghiệm từ thực tiễn	48
PHẦN 3 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	52
3.1 Đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội tỉnh Thái Bình	52
3.1.1 Đặc điểm tự nhiên	52

3.1.2	Điều kiện kinh tế - xã hội	53
3.2	Phương pháp nghiên cứu	56
3.2.1	Phương pháp tiếp cận và khung phân tích	56
3.2.2	Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	59
3.2.3	Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	59
3.2.4	Phương pháp thu thập thông tin	61
3.2.5	Phương pháp tổng hợp và xử lý số liệu	63
3.2.6	Phương pháp phân tích	64
PHẦN 4 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN		67
4.1	Thực trạng thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	67
4.1.1	Lượng thuốc bảo vệ thực vật sử dụng trên cây trồng ở tỉnh Thái Bình	67
4.1.2	Nguồn cung thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	69
4.1.3	Cấu trúc thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	73
4.2	Thực trạng quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	75
4.2.1	Thực trạng bộ máy quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	75
4.2.2	Thực trạng ban hành hệ thống văn bản quy phạm pháp luật quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	82
4.2.3	Thực trạng thực thi pháp luật của các tác nhân tham gia thị trường thuốc bảo vệ thực vật	88
4.2.4	Thực trạng hoạt động thanh tra kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm của các cơ quan quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	101
4.2.5	Thực trạng công tác tập huấn, thông tin và tuyên truyền pháp luật quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	113
4.3	Các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	117
4.3.1	Năng lực của cán bộ quản lý	117
4.3.2	Nguồn lực dành cho công tác quản lý thị trường thuốc bảo vệ thực vật	122
4.3.3	Nhận thức và ứng xử của chủ các các cơ sở sản xuất kinh doanh, buôn bán thuốc bảo vệ thực vật	124
4.3.4	Nhận thức và ứng xử của người sử dụng thuốc bảo vệ thực vật	127

4.3.5	Công tác phối hợp thanh tra kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm pháp luật giữa các cơ quan quản lý nhà nước	129
PHẦN 5 GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ THỊ TRƯỜNG THUỐC BẢO VỆ THỰC VẬT Ở TỈNH THÁI BÌNH		133
5.1	Quan điểm, định hướng và mục tiêu tăng cường quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	133
5.1.1	Quan điểm chỉ đạo tăng cường quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	133
5.1.2	Định hướng tăng cường quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	133
5.1.3	Mục tiêu tăng cường quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	134
5.2	Giải pháp tăng cường quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	135
5.2.1	Hoàn thiện bộ máy quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	135
5.2.2	Hoàn thiện cơ chế thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật trong quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	136
5.2.3	Nâng cao nhận thức và trách nhiệm xã hội cho các tác nhân tham gia thị trường thuốc bảo vệ thực vật	140
5.2.4	Tăng cường công tác phối hợp thanh tra kiểm tra giữa các cơ quan quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật	142
5.2.5	Tăng cường công tác tập huấn, thông tin và tuyên truyền văn bản pháp luật	144
5.2.6	Tăng cường nguồn lực cho công tác quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật	144
5.2.7	Quy hoạch thị trường thuốc bảo vệ thực vật, khuyến khích phát triển mô hình tổ dịch vụ bảo vệ thực vật	145
PHẦN 6 KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ		148
6.1	Kết luận	148
6.2	Kiến nghị	149
Danh mục các công trình đã công bố		151
Tài liệu tham khảo		152
Phụ lục		162

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BVTV	Bảo vệ thực vật
CCHN	Chứng chỉ hành nghề
CPAM	Giám sát hoạt động thuốc trừ sâu dựa vào cộng đồng
FAO	Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hợp Quốc (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
GAP	Thực hành sản xuất nông nghiệp tốt (Good Agricultural Practices)
HTX DVNN	Hợp tác xã dịch vụ nông nghiệp
IPM	Quản lý dịch hại tổng hợp (Integrated Pest Management)
Luật BV&KDTV	Luật Bảo vệ và Kiểm dịch thực vật
NN&PTNT	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
PAN	Mạng lưới hành động về thuốc trừ sâu (Pesticide Action Network)
PAN AP	Mạng lưới hàng động về thuốc trừ sâu châu Á - Thái Bình Dương (Pesticide Action Network Asia Pacific)
QLNN	Quản lý nhà nước
QLTT	Quản lý thị trường
QPPL	Quy phạm pháp luật
RAT	Rau an toàn
SXNN	Sản xuất nông nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân
VietGAP	Thực hành sản xuất nông nghiệp tốt ở Việt Nam (Vietnamese Good Agricultural Practices)
VTNN	Vật tư nông nghiệp
WHO	Tổ chức Y tế Thế giới (World Health Organization)
WTO	Tổ chức Thương mại Thế giới (World Trade Organization)

DANH MỤC BẢNG

TT	Tên bảng	Trang
2.1	Phân loại thị trường hàng hóa và dịch vụ	10
2.2	Nội dung thanh tra, kiểm tra cơ sở buôn bán thuốc bảo vệ thực vật	28
2.3	Số lượng thuốc bảo vệ thực vật sử dụng ở Việt Nam qua các thời kỳ	45
3.1	Diện tích một số loại cây trồng chính của tỉnh Thái Bình qua các năm 2013 - 2015	54
3.2	Diện tích, sản lượng rau của tỉnh Thái Bình qua các năm 2013 - 2015	54
3.3	Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	60
3.4	Số mẫu khảo sát phân bố tại địa bàn nghiên cứu	62
4.1	Khối lượng thuốc bảo vệ thực vật được sử dụng ở tỉnh Thái Bình giai đoạn (2013-2015)	68
4.2	Kết quả sản xuất, gia công, sang chai, đóng gói thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình giai đoạn (2013 - 2015)	70
4.3	Kết quả kinh doanh thuốc bảo vệ thực vật của các công ty thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	71
4.4	Một số công ty thuốc bảo vệ thực vật nhỏ và siêu nhỏ cung ứng ở tỉnh Thái Bình	72
4.5	Số lượng cửa hàng buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	72
4.6	Hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật quản lý nhà nước về thị trường thuốc bảo vệ thực vật của Trung ương tính đến năm 2015	83
4.7	Hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật mới về giảm thiểu các khâu thủ tục hành chính	84
4.8	Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật quản lý nhà nước đối với thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	86
4.9	Đánh giá của cán bộ quản lý về Quyết định số 1645/QĐ-UBND năm 2009 của Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Bình	87
4.10	Kết quả kiểm tra, đánh giá điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật của Chi cục Bảo vệ thực vật Thái Bình	89
4.11	Kết quả điều tra về điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình năm 2015	90

4.12	Tỷ lệ các cơ sở vi phạm về điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình năm 2015	91
4.13	Mức xử phạt vi phạm điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật	92
4.14	Số lượng và cơ cấu nhóm thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình	93
4.15	Một số hoạt chất thuốc bảo vệ thực vật thông dụng sử dụng ở tỉnh Thái Bình năm 2015	94
4.16	Tên thương mại gần giống nhau của một số hoạt chất	95
4.17	Cùng tên thương mại đăng ký nhiều nồng độ hoạt chất khác nhau	95
4.18	Kết quả điều tra thực trạng niêm yết giá và bán đúng giá niêm yết của các cơ sở buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình năm 2015	96
4.19	Kết quả điều tra thực trạng giá mua và giá bán một số sản phẩm thuốc bảo vệ thực vật có cùng hoạt chất ở tỉnh Thái Bình năm 2015	97
4.20	Kết quả điều tra về thực trạng sử dụng thuốc bảo vệ thực vật của người nông dân tỉnh Thái Bình năm 2015	98
4.21	Các hình thức vi phạm chính trong sử dụng thuốc bảo vệ thực vật	99
4.22	Kết quả điều tra tình trạng xử lý vỏ bao gói thuốc bảo vệ thực vật sau khi sử dụng ở tỉnh Thái Bình năm 2015	100
4.23	Tần suất hoạt động thanh tra, kiểm tra các cơ sở sản xuất kinh doanh, buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình năm 2015	102
4.24	Các đơn vị phối hợp thanh tra, kiểm tra các cơ sở sản xuất kinh doanh, buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình năm 2015	103
4.25	Kết quả hoạt động thanh tra, kiểm tra thị trường thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình giai đoạn 2013 - 2015	104
4.26	Kết quả hoạt động thanh tra, kiểm tra điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật của cơ quan chuyên môn bảo vệ thực vật năm 2015	106
4.27	Kết quả hoạt động thanh tra, kiểm tra về điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật của cơ quan Quản lý thị trường giai đoạn (2013 - 2015)	107
4.28	Kết quả hoạt động thanh tra, kiểm tra chuyên ngành bảo vệ thực vật về việc sử dụng thuốc bảo vệ thực vật của người nông dân ở tỉnh Thái Bình giai đoạn 2013 - 2015	109
4.29	Thực trạng công tác tập huấn, thông tin tuyên truyền về điều kiện buôn bán thuốc bảo vệ thực vật ở tỉnh Thái Bình qua các năm (2013 - 2015)	113